

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 193

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 12. mai 2026

Algus 14.00, lõpp 16.15

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Reili Rand, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Puudus: Jaak Aab

Kutsutud: majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi maa- ja ruumipoliitika valdkonna planeeringute asekanstler Ivan Sergejev ning maa- ja ruumipoliitika osakonna nõunik Ahto Pahk (1. päevakorrapunkt); Maksejõuetuse teenistuse juhataja Signe Viimsalu (2. päevakorrapunkt); Kollektiivse pöördumise esindajad Evelyn Valtin (Eesti Loomakaitse Selts) ja Tiina Toomet (Eesti Loomaarestide Koda), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna tööstusohutuse nõunik Maris Raudsepp, Siseministeeriumi õigusnõunik Marju Aibast, Kliimaministeeriumi elurikkuse kaitse osakonna nõunik Merike Linnamägi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna looma tervise ja -heaolu valdkonna nõunik Kadri Kabel, Eesti Pürotehnikute Liidu juhatuse liikmed Eduard Tani ja Jüri Kartul (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (strateegiliste investeeringute ekspressrada) eelnõu (906 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Maksejõuetuse teenistuse 2025. aasta tegevusaruande tutvustus
3. Kollektiivse pöördumise „Ilutulestiku kasutamise ja müügi piiramine – inimeste, loomade ja keskkonna hüvanguks“ arutelu
4. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (strateegiliste investeeringute ekspressrada) eelnõu (906 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Erkki Keldo andis ülevaate eelnõust 906 SE (lisa 1). E. Keldo selgitas taustaks, et seadusemuudatustega soovitakse planeerimisprotsess kujundada selliseks, et see toetaks Eesti konkurentsivõime kasvu, mitte ei takistaks seda. Strateegiliste tööstusinvesteeringute ekspressraja instrument on selle protsessi üks osa, mille eesmärk on toetada investeeringute Eestisse toomist. Samuti oleks investeeringute elluviimine võimalikult vähese bürokraatliku

koormusega, samal ajal kõiki kehtivaid õigusakte ja nõudeid järgides. Fookuses on menetlused, mis omavad mõju strateegiliselt olulise investeeringu füüsilise objekti (ehitise) rajamisele, ehk käsitletud on projekti elukaare osa alates planeeringust kuni tegevusloa saamiseni. Olulisteks osadeks on strateegilise investeeringu määratlus, sellega seotud menetlusprotsessi kujundamine ja keskse kontaktpunkti loomine. Viimaste puhul on tegemist riigi esindajaga, kes toetab investeeringu tegijate suhtlust kõigi asjakohaste osapooltega, et investeering saaks tõhusalt ellu viidud. Samuti on tal voli anda projektile vajadusel prioriteetsusaste. E. Keldo selgitas ekspressraja instrumendi loomise lähtekohti. Instrument käsitleb punkt-objekte, kus strateegiliste investeeringute alla ei kuulu nt maanteede ehitamine, vaid konkreetsesse asukohta kavandavad tööstuslikud rajatised. Luuakse selged määratlused, kus kehtivad konkreetsed kriteeriumid, mille alusel hinnatakse, kas investeering on strateegiline. Ekspressraja kasutamine eeldab põhjalikult ettevalmistatud projekti, kus peab olema olema äriplaan, meeskond ja selgelt defineeritud projekt koos konkreetsete eesmärkidega. Põhimõtteline muudatus seisneb ka selles, et võimalus on koostada planeeringut ja teostada keskkonnamõtjude hindamist (KMH) kas paralleelselt või teostada KMH enne planeeringu koostamise algust. Tänu sellele tekib nii ajaline kui ka rahaline kokkuhoid. Lisaks nõuavad eelismenetluste rakendamist objektidele prioriteetses valdkondades ka mitmed Euroopa Liidu (EL) õigusaktid. E. Keldo lisas, et strateegiliselt olulise investeeringu mõiste sätestatakse seaduses ja see tähendab tööstuses, tootmises ja nendega seotud valdkonnas tehtavat suuremahulist investeeringut, millel on laiem mõju Eesti majandusele, sh kohaliku väärtusahela kujundamise või tugevdamise kaudu. Strateegiliselt olulise investeeringu täpsed tingimused ja hindamiskorra, sh investeeringu miinimummahu, valdkonnad, nõuded taotlejale ja taotlusele ning menetlemise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. E. Keldo selgitas strateegiliselt olulise investeeringu kriteeriume. Esiteks peab see moodustama vähemalt 0,1% SKP CAPEX (kapitalikulu) Eesti territooriumil. 2024. aasta andmete kohaselt tähendab see u 40 mln €, v.a kaitsetööstuses. Teiseks peab investeering kuuluma strateegiliselt olulisse valdkonda. Kolmandaks peab investeeringu äriplaan olema jätkusuutlik ja konkreetsete mõjudega. E. Keldo lisas, et instrumendi alla kuuluvad erinevad valdkonnad: teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 valdkonnad vastavalt Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (EIS) strateegia fookustele, nullnetotehnoloogiad, kaitsetööstus, kriitilised toorained ja taastuvatel energiaallikatel või „üleminekukütustel“ põhinevad juhitavad elektritootmise- või salvestusvõimsused. E. Keldo selgitas ekspressraja kahte teekonda. Põhiline erinevus seisneb selles, et kuhu investeeringut plaanitakse. Tulevikus võiks olla lähenemine, et kasutatakse eelplaneeritud tööstusalasid. Eestis on kasutusel tööstusalade kaardirakendus. Kui investeering kavandatakse eelplaneeritud tööstusalale, siis projekt võiks jõuda kiiresti ehituseni. Teine teema puudutab spetsiifilisi investeeringuid. Nt andmekeskuse loomine, kus on vaja ligipääsu suurel hulgal energiale, mistõttu on valitud kindel asukoht projektile. Sel juhul kehtiks sellele riikliku eriplaneeringu erivorm. Sel puhul on eesmärk planeeringu-protsess läbida kuni 12 kuuga. Eelplaneeritud tööstusalade lähenemisega soovitakse vähendada vastasseisude tekkimist. Eelplaneeritud tööstusalad on kohalikul tasandil läbi arutatud ja kohalikud teavad, et sinna piirkonda võidakse projekte ehitada. E. Keldo lisas, et teema puhul on üks võtmekoht ka KMH menetlusloogika paindlikumaks muutmises. Selle käigus võimaldatakse KMH läbiviimist enne tegevusloa taotlemist. Lisaks otsustatakse riikliku eriplaneeringu detailse lahenduse algatamisel keskkonnamõtjude strateegilise hindamise (KSH) vajalikkus, viies see läbi ainult siis, kui projektiga kaasneb oluline keskkonnamõju. Eri projektidel on keskkonnamõtjud erinevad. Näitena saab tuua lõhkeainet

või mingisugust mürgist ainet käitlev suurtehas võrreldes andmekeskusega. E. Keldo lisas, et kontaktpunkti loomise eesmärk on muuta strateegiliste investeeringute menetlus kiiremaks, selgemaks ja ettevõtjale arusaadavamaks. Kontaktpunkti funktsiooni andmist kaaluti Maa- ja Ruumiametile, aga Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) nägemus on, et kontaktpunkt peaks asuma poliitikakujundaja juures, ehk kontaktpunktiks oleks MKM. Kontaktpunkt koordineerib kogu menetlust ning juhib hindamis- ja eksperdikomisjoni tööd. Tegemist on ühe kontaktpunkti põhimõttel toimiva lahendusega, mille puhul investor suhtleb ühe määratud osapoolega, kes teda toetab ja suunab kogu protsessi vältel. See välistab vajaduse pöörduda iseseisvalt erinevate asutuste poole. E. Keldo sõnas lõpetuseks, et strateegiliste tööstusinvesteeringute ekspressraja olulisus tuleneb asjaolust, et investeeringute puhul ei toimu konkurents Eesti-siseselt erinevate maakondade vahel. Küsimus seisneb selles, kas investeering viiakse ellu Eestis või liigub see naaberriikidesse.

Tõnis Mölder sõnas, et tema hinnangul on tegemist mõistliku algatusega, kuna suurte investeeringute Eestisse toomine on strateegiliselt oluline. Sellest tulenevalt palus T. Mölder täpsustada, kuidas analüüsitakse investeeringute investorite tausta. Lisaks küsis T. Mölder, kas muudatuste rakendumisel ei kaasne suurinvesteeringute tegemisega investoritele Eestis mingisuguseid täiendavaid õigusi peale nt e-residentsuse. Osades riikides, millest mitmed asuvad väljaspool EL-i, on võimalus saada suurinvesteeringu tegemisel riigis elamisluba.

Erkki Keldo vastas, et instrumendiga ei kaasne elamisloa andmist ega muid täiendavaid õigusi. Taustakontroll on mitmetasandiline. Esiteks toimub tihe koostöö julgeolekuasutustega. Teiseks tuleb arvestada, et tööstusobjektide investeeringute puhul on tegemist ka EL-i strateegilise sõltumatuse küsimusega. Sellest tulenevalt on teemaga seotud välis-investeeringute usaldusväärsuse hindamise seadus, mille kohaselt on kohustus uurida kolmandatest riikidest pärit investeeringute tausta, sh investeeringu päritolu ja tegelikku kasusaajat. Riigil on võimalus investeeringust keelduda, kui leitakse, et see võib kujutada ohtu avalikule korrale või riigi julgeolekule.

Kristina Šmigun-Vähi küsis, mis suurusjärgus kulud riigile tekivad kontaktpunkti lahenduse loomisega. Lisaks palus K. Šmigun-Vähi selgitada kontaktpunkti ametikoha tööülesandeid.

Erkki Keldo vastas, et ametikohal tegutsev inimene ei hakka tegelema investeeringute Eestisse meelitamisega. See roll jääb jätkuvalt EIS-le, kes tegeleb investeeringute Eestisse toomise ja ettevõtete ekspordi toetamisega. Seega kontaktpunkt ei hakka EIS-i tööd dubleerima ega asendama. Kontaktpunkti instrumendi loomiseks nähakse MKM-is ette üks ametikoht. Tema on nii-öelda kliendihaldur, kelle ülesanne on koordineerida protsessi ning toetada investeeringu elluviimist, tagades, et vajalikud menetlused kulgeksid võimalikult sujuvalt ja ajaliselt efektiivselt. See tähendab, et ettevõtjal ei peaks olema vajadust iseseisvalt navigeerida erinevate asutuste vahel. Loodava ametikoha palgakulud kaetakse ministeeriumi olemasolevate ressursside arvelt.

Kristina Šmigun-Vähi palus täpsustada, kas ta sisuliselt täidab investori jaoks tugisiku rolli, pakkudes pidevat juhendamist kogu protsessi vältel ja tema ülesanne on suunata investori tegevusi samm-sammult.

Erkki Keldo vastas, et seetõttu tema ise kasutab tihti mõistet „kliendihaldur“. Paralleeli saab tuua pangandussektorist, kus suurklientidel on eraldi haldurid. Vältimaks sellise arusaama tekkimist, et instrumendi loomisel oleks keegi justkui kehtivatest seadustest üle, siis näitena

saab tuua lennunduses toimiva turvakontrolli. Seal läbivad kõik samad kontrollid ja erandeid ei tehta, kuid olemas on kiirraja võimalus, kus võimaldatakse prioriteetsete või ajakriitiliste juhtumite puhul protsessi kiiremini läbida. See ei tähenda, et kehtiv planeerimissüsteem oleks kehv, mida ollakse praegu ka muutmas kõigi jaoks paremaks, vaid oluline on arvestada, et suurte investeeringute puhul ei ole küsimus Eesti-siseselt, vaid küsimus on selles, et Eesti peab olema parem kui naaberriigid. Seetõttu on teema prioriteetne.

Rene Kokk palus selgitada, missugustele kriteeriumitele peab kaitsetööstus eelnõu kohaselt vastama. Ettekandes toodi välja, et kaitsetööstusele ei kehti kriteerium, et investeering peab moodustama vähemalt 0,1% SKP CAPEX Eesti territooriumil. Lisaks küsis R. Kokk, kas instrumendi alla kvalifitseeruks Türgi kaitsetööstuskontsern, kes soovib Põhja-Kiviõlisse laskemoonatehast ehitada.

Erkki Keldo vastas, et hinnanguliselt võiks selline investeering ideeliselt kvalifitseeruda, aga antud juhtum puudutab kaitsetööstusparki tehase rajamist. Selles osas on Eesti valinud teistsuguse lähenemise võrreldes näiteks Läti ja Leeduga, kus riik maksis ettevõtetele suuri summasid, et nad oma projektid riiki ehitaksid, aga riigid võtsid endale suuri kohustusi. Eestis on Kaitseministeerium loonud kaitsetööstuspargi, kus vajalikud eeltingimused on ette valmistatud. Seega kaitsetööstuspargil on eraldi spetsiifiline kohtlemine. Strateegiliste tööstusinvesteeringute ekspressraja instrumendi puhul on kaitsetööstuse investeeringutele kehtestatud eraldi lävend, milleks on 15 mln €. Selles sektoris on praegu ajafaktor veelgi kriitilisem kui muudes tööstusharudes. Strateegilise tööstusinvesteeringu ekspressrajale kvalifitseerumiseks ei piisa ainult investeeringu tegemise lubadusest, vaid hinnatakse projekti äriplaani realistlikkust ja küpsusastet. Eesmärk on selles, et küpset projekti toetatakse võimalikult tõhusalt läbi riiklike menetluste, minimeerides bürokraatiat ning toetades seda, et kavandatud tööstusinvesteering realiseeruks võimalikult kiiresti ja sujuvalt.

Urve Tiidus küsis, kas on täheldatud, et mõni investor ootab sellise kontaktpunkti loomist, mis annaks talle täiendava tõe Eestisse investeerimiseks.

Erkki Keldo vastas, et seadusemuudatust ei tehta ühegi konkreetse ettevõtte või investeerimisprojekti vajadusest lähtuvalt. Pigem on lähtekohaks see, et Eesti planeerimisprotsesside ajakulu on rahvusvahelises võrdluses kujunenud pigem nõrgaks kohaks. Võrreldes naaberriikidega jõuavad mitmed, eeskätt tööstuslikud investeeringud, Eestis lõppfaasi aeglasemalt. Investeeringute tegemisel valitakse üldjuhul välja regioon ja riikides võrreldakse erinevaid tegureid, nt tööjõu kättesaadavust, maksukeskkonda ning planeerimisprotsesside kiirust, lihtsust ja läbipaistvust. Kavandatavad muudatused muudaksid Eestis planeerimismenetluse efektiivsemaks ja kiiremaks. See annab Eestile piirkondlikus konkurentsivõime ja tervikuna tugevdab Eesti investeerimiskeskonda, suurendades seeläbi Eestisse suunduvate investeeringute mahtu.

Mart Maastik palus selgitada, mis mahus oli eelmisel aastal selliseid investeeringuid, mis oleks vajanud kontaktpunkti tuge. Küsimus puudutab seda, kui palju võib kontaktpunktil tööd olla.

Erkki Keldo vastas, et aastate lõikes on mahtude prognoosimine keeruline, kuna see sõltub otseselt majanduse üldisest olukorrast, investeerimishuvist ja muudest välistest teguritest. Hinnanguliselt on arvestatud, et keskmiselt võiks selliseid projekte olla ligikaudu viis kuni kuus tk aastas, mida kontaktpunkti eest vastutav isik suudab sisuliselt ja kvaliteetselt hallata.

Kui tekib küsimus töökoormuse piisavuse kohta, siis MKM on oma töötajaskonda viimaste aastate jooksul vähendanud, seega olemasoleval on piisavas mahus tööülesandeid.

Tõnis Mölder küsis, mis juhtub olukorras, kus läbiviidud uuringute tulemusel selgub, et kavandatav investeering ei ole valitud asukohta sobiv või tekivad menetluse käigus mingisugused poliitilised tõrked. Investoril ei saa ega tohi olla eeldust, et kavandatav investeering realiseerub igal juhul. Lisaks küsis T. Mölder, kas ja kuidas kantakse vastutust ning kaetakse tekkinud kulud olukorras, kus riik on oma rolli täitnud ja loonud eeldused investeeringu elluviimiseks, kuid muutunud majandusolukorra või geopoliitiliste riskide tõttu saab sektor tugeva löögi, mistõttu investor loobub projektist.

Erkki Keldo vastas, et negatiivne stsenaarium on see, kui investeeringute maht jääb oodatust väiksemaks ja see avaldab mõju majanduskasvule. Sama loogikat võib laiendada ka nt EIS-i tegevusele. On näiteid, kus riigist olenemata põhjustel projektid ei realiseeru. See on risk, mille riik majanduskasvu toetamise nimel võtab. Riigi roll on olla proaktiivne. Aeg-ajalt tuuakse esile, et miks riik reklaamib ennast välismaal. Nagu eraettevõtted panustavad turundusse, et jõuda potentsiaalsete klientideni, peab ka riik tegutsema selle nimel, et olla investorite jaoks nähtav. Lisaks on oluline arvestada, et juhul kui investeeringut ei saa ellu viia seadusest tuleneval põhjusel, jääb see risk ettevõtja kanda. Ekspressraja lahenduse puhul kehtivad kõik seadusest tulenevad nõuded. Muudatustega soovitakse seda, et teatud protsesse saaks viia läbi paralleelselt ja hinnata eri protsesside vajalikkust. Kehtiva seaduse kohaselt peab planeerimisprotsessis projekt läbima KSH, mis võib võtta aastaid. Võttes näiteks andmekeskuse loomine, siis on hindamiskoht, kas KSH läbiviimine on sel juhul alati vajalik.

Ivan Sergejev lisas, et oluline on arvestada ka olukorraga, kus planeerimisprotsessis esitletakse esialgu mahukat strateegilist projekti, kuid hiljem esitatakse ehitusloa taotlus sisuliselt teistsuguse projekti jaoks, mis ei vasta algsetele kriteeriumidele. Sellistel juhtudel tunnistatakse esialgne planeering kehtetuks.

Aleksei Jevgrafov märkis, et tegemist on hea algatusega, mis toetab Eesti konkurentsivõimet. A. Jevgrafov tõi näite Sillamäele planeeritud tekstiilijäätmete ümbertöötlemise tehase projekti kohta, mille kogumaksumus oli ligikaudu 100 mln € ja millele EIS-ist lubati eraldada 39 mln €, kuid mis lõppkokkuvõttes ei realiseerunud tehnoloogia ebaküpsuse tõttu. A. Jevgrafov küsis, kuidas sarnaseid olukordi edaspidi vältida, kus mingi hetk selgub, et projekti ei ole võimalik ellu rakendada.

Erkki Keldo vastas, et taoline äririsk on ettevõtja kanda. Juhul kui ilmneb pahatahtlikkus, nt kui esialgu esitletakse üht projekti, kuid planeerimisprotsessi käigus kavandatakse erinev lahendus, on võimalik planeering kehtetuks tunnistada. E. Keldo lisas, et viidatud tehase näide kuulub õiglase ülemineku fondi meetme alla. Meetme üheks probleemiks on olnud lühikesed ajaraamid, kuna EL-is seatakse lühikesed tähtajad sealt laekuva rahastuse kasutamiseks. See omakorda tähendab, et mitmed tööstusprojektid on olnud madala valmisolekuastmega, kus kasutatav tehnoloogia vajaks täiendavat arendamist. Näite puhul oli tegemist kolme eraldi tehasega, kus langetati otsus, et iga tehas võib saada 13 mln € toetust. Toetuste vallas kehtib kord, et toetus makstakse välja alles pärast seda, kui investeering on ellu viidud, ehk projekt on füüsilisel kujul käivitatud ja töökohad loodud. Õiglase ülemineku fondi puhul on olnud projekte, mis lõpuks ei ole realiseerunud. Positiivne on seejuures olnud võimalus suunata kasutamata vahendid edasi. Nt eelmise aasta lõpus algatati Ida-Virumaal uus toetusvoor väike ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Voor täitis mõne päevaga. Oluline on rõhutada, et

ekspressraja instrumendi kaudu ei anta rahalist toetust ettevõtjatele. Pigem luuakse ettevõtjatele kontaktpunkt, et toetada planeerimisprotsessi sujuvust ja tõhusust.

Mart Maastik küsis, kas kuidagi on reglementeeritud selline olukord, et kui ettevõtetal tekib õigustatud ootus investeeringu realiseerumise kohta, kuna neid toetab ministeeriumis tegutsev kontaktpunkt, aga lõpuks investeering ei realiseeru, mis juhul ettevõtte võib süüdistada selles kontaktpunkti. Lisaks palus M. Maastik selgitada Häädemeeste valda plaanitava rohevesinikutehase rajamist, mille osas sõlmiti koostöömemorandum projekti elluviimiseks.

Erkki Keldo vastas, et tegemist on hea tahte kokkuleppega, mis toimivad sageli vastastikuse mõistmise raamistikuna. Nende eesmärk on väljendada poolte valmisolekut tegutseda heas usus ja koostöövalmidusega. Sellised kokkulepped ei loo kohustusi, vaid kinnitavad osapoolte head tahet. Seni ei ole investeeringute planeerimisprotsessis olnud kliendihalduri funktsiooni, mistõttu kohtuvad projektide algatajatega nii ministrid kui ka ministeeriumite esindajad ning viidatud näite puhul ka Pärnu Linnavalitsuse esindajad. Üldjuhul on seni selliste erinevate arutelude kaudu suurinvesteeringud Eestisse jõudnud, kus aruteludes käsitletakse vastastikuseid vajadusi ja ootusi. Riik ei võta hea tahte kokkuleppega endale rahalisi kohustusi, vaid väljendab valmisolekut investeeringute puhul kaasa mõelda. E. Keldo lisas, et kui kavandatud investeering ei realiseeru, puudub alus esitada kontaktpunkti vastu mingisuguseid vastunõudeid. Tegemist on protsessiga, mis eeldab mõlemapoolset huvi, aga investeeringutega kaasneb äririsk ning nende õnnestumine ei ole garanteeritud. Riigi roll on kujundada toetav ja konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond, mis soodustab erinevate investeeringute tegemist ning võimaldab Eestil edukalt konkureerida naaberriikidega.

Õnne Pillak küsis, kas kontaktpunkt täidaks nii-öelda liiniprotsessi rolli, kus kiirendatakse planeerimismenetlust. Lisaks küsis Õ. Pillak, kas projektide osas on ka mingisugune aastane kvoot, et kui mõni projekt viiest-kuuest projektist ära kukub, siis kas kontaktpunkt peab uue projekti käsile võtma. Samuti uuris Õ. Pillak, kas osatakse välja tuua mõni ettevõtte, mis on jätnud investeeringu Eestisse tegemata, kuna menetlusprotsess on olnud aeglane.

Erkki Keldo vastas, et pigem on küsimus olnud selles, et suurinvestorid hindavad riike tervikuna ja võrdlevad riike omavahel. Eesti tugevusteks on olnud hea maksusüsteem, suhteliselt lihtne asjaajamine ning võrreldes naaberriikidega vähene bürokraatia. Samas on kitsaskohaks olnud planeeringumenetluste ajakulu. Kavandatud muudatused on suunatud selle leevendamisele. E. Keldo ei osanud konkreetset ettevõtet välja tuua, aga rõhutas, et seadusemuudatust ei tehta ühegi konkreetse ettevõtte jaoks, vaid laiemalt Eesti ettevõtluskeskkonna parandamiseks. Lisaks ei ole projektidele aastast kvooti. Investeeringute määratlemine lähtub kriteeriumidest, mille alusel hinnatakse projekti strateegilist olulisust. Lisaks hinnatakse äriplaani valmidust, projekti küpsust ja tõsiseltvõetavust.

Marek Reinaas küsis, kuivõrd kiireloomuline on eelnõu 906 SE menetlus.

Erkki Keldo vastas, et teema on olnud suur kitsaskoht ja seetõttu on olnud suuri ootusi kogu ettevõtluskeskkonna arendamisel. Mida varem on võimalik eelnõu jõustada, seda parem. Samal ajal on oluline tagada hea õigusloome, sh sidusrühmade kaasamine eelnõu esimese ja teise lugemise vahel. Oleks hea, kui eelnõu õnnestub Riigikogus selle aasta sügise esimestel kuudel vastu võtta. Enne suveperioodi võib eelnõu vastuvõtmine Riigikogus osutuda ajaliselt keerukaks. Investoritele saab aga edastada info eelnõu menetlusarengute kohta ka peale seda, kui eelnõu esimene lugemine on toimunud, mis annab sisendi muudatuste rakendumise kohta.

Otsustati:

1.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Marek Reinaas (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 19.05.2026 (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.4. Küsida eelnõu kohta arvamust keskkonnakomisjonilt. Arvamuse esitamise tähtaeg on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Maksejõuetuse teenistuse 2025. aasta tegevusaruande tutvustus

Signe Viimsalu andis ülevaate Maksejõuetuse teenistuse (MJT) 2025. a tegevusaruandest (lisa 2). S. Viimsalu tutvustas teenistuse tegevust ja ülesandeid. Samuti selgitas ta Eestis registreeritud varatute püsivalt maksejõuetute ettevõtete tekitatud kahju, aastate kaupa alates 2023 kuni 2026 I kvartali lõpuni, mahajäetud võlgade suurust ja esinevaid trende. Trendide osas tõi S. Viimsalu välja, et 2025. a jaanuaris jõustunud raamatupidamise seaduse muudatustega lihtsustati oluliselt mikroettevõtjate aruandlust. Kehtiva regulatsiooni kohaselt kvalifitseerub mikroettevõtjaks äriühing, mille aastakäive ei ületa 900 000 €, töötajate arv on kuni kümme ning varade maht kuni 450 000 €. Sellise ettevõtja majandusaasta aruandlus on viidud miinimumini, piirdudes sisuliselt bilansi, kasumiaruande ning tegevuse jätkuvust kinnitava üldise kinnitusega. Lähiaeg annab ülevaate sellest, kui palju sellistest ettevõtetest võib sattuda MJT töölauale. S. Viimsalu lisas, et 2025. a oli keskmise mahajäetud võlg 385 000 €. Murekohaks on, et 81% juhtudest jäetakse pankrotiavaldus õigel ajal esitamata. Esile tuleb nn tuntud likvideerijate lähenemine. Taolisi juhtumeid oli aastal 2025 30, mis on tingitud sellest, et teatakse väga hästi, mis teemad jõuavad MJT lauale ja mis mitte. Nt tegutseb Eestis 30-aastane juhatuse liige, kes nii-öelda juhib üle 800 äriühingut. Taoline käitumine võimaldab säilitada kontrolli ettevõtte üle kuni aegumistähtaaja saabumiseni, mille järel ei ole enam võimalik endise juhatuse liikme vastu nõudeid esitada. Need juhtumid ei jõua MJT menetlusse, kuna riikliku järelevalvemenetluse algatamiseks on vajalik pankrotiavalduse esitamine. MJT on riiklik järelevalve organ, kellelt oodatakse avalike uurimiste finantseerimist. Rahaline ressurss selleks on piiratud ja kõik menetlused ei ole otstarbekad. Spetsiaalseid varatuid juhtumeid, kus jääb väga palju võlgu maha ja suures osas ka varasemad tehingud uurimata, käsitletakse kõrgendatud avaliku huvi objektidena, mille osas oodatakse riigi täiendavat sekkumist. Viimase kolme aasta peale kokku on MJT palunud kohtutel algatada avalikke uurimisi 33 korral. Oluline on arvestada, et MJT ressursid on piiratud. Teenistus teavitab kohut tuvastatud rasketest juhtimisvigadest ning juhtidest, kus võib olla põhjendatud ajutise juhtimiskeelu kohaldamine. See on pankrotimenetluse ajaks kohaldatav ärikeeld. Keelu taotlemise menetlus kestab kohtus keskmiselt 302 päeva. Lisaks esineb erimeelsusi selles, milline rikkumiste raskus ja ulatus peaksid olema aluseks ajutise juhtimiskeelu kohaldamisele. MJT teostab haldusjärelevalvet pankrotihaldurite tegevuse üle. Pankrotihaldurite haldusjärelevalves tuvastati 2024. a 46 erinevat liiki rikkumisi. Samas on alates 2025. a MJT pädevus olnud Riigikohtu lahendist tulenevalt piiratud, mistõttu teostatakse haldusjärelevalvet vähem. S. Viimsalu lisas, et rahvusvaheline võrdlus näitab, et Eesti on teistest maha jäänud. Ühest küljest puudutab see regulatsiooni, aga ka menetluse

läbiviimise korraldust. Samuti puudub Eestis IT-süsteem, mis kataks kõik maksejõuetusvaldkonna menetlused. Lisaks selgitas S. Viimsalu Eesti maksejõuetussüsteemi peamisi struktuuriprobleeme ja põhijäreldusi ning tutvustas MJT ettepanekuid Riigikogule.

Urve Tiidus küsis, mis eesmärgiga tegutseb see inimene, kes nii-öelda juhib üle 800 äriühingu.

Signe Viimsalu vastas, et tegemist on Eesti kodanikust 30-aastase juhatuse liikmega, kes on ühe likvideerimisettevõtte vahendaja (käepikendus).

Mario Kadastik palus selgitada, mida peaks muutma seadusandluses, et taolisi 800 äriühingut juhtivaid juhtumeid ei tekiks või et MJT saaks alata päringu, et tegemist võib olla kahtlase ühingu, kes hiilib seaduslikest kohustustest kõrvale.

Signe Viimsalu vastas, et tegelikud vastutajad on endised juhatuse liikmed, kes müüvad (hülgevad) või annavad ühingu edasi. Seega küsimus puudutab eelkõige neid, kuna likvideerimisettevõttega ei ole suurt midagi teha. S. Viimsalu lisas, et kui käsitleda lisaks ka veebikaubanduse valdkonda, siis Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) ning tarbijavaidluste komisjon toovad välja, et nt ühe konkreetse e-poe suhtes on esitatud 80 kaebust. Kehtiva õiguse kohaselt on tarbija tavapärane võlausaldaja. Keskmiselt on nõuded paarisaja euro ulatuses, aga pankrotimenetluse algatamise eelduseks osatühingu puhul on vähemalt 2500 € suurune nõue. See eeldab, et tarbijad koondavad oma nõuded ning esitavad need ühiselt kohtule. Samas pankrotiavalduse esitamisega kaasneb riigilõiv summas 420 € ning lisandub ajutise pankrotihalduri tasu, mis ulatub keskmiselt ligikaudu 4600 euron. Seejuures tekib küsimus, kas selline korraldus on efektiivne ja eesmärgipärane. Arvestada tuleb ka sellega, et võlausaldajatele pankrotimenetluses tagasisaadava raha keskmine määr Eestis on ligikaudu 3%.

Marek Reinaas märkis, et tõenäoliselt tuleb ühe esimese asjana esile maksuvõlg, ehk kas saaks selles osas pöörduda Maksu- ja Tolliameti poole.

Signe Viimsalu vastas, et Maksu- ja Tolliamet ei esita pankrotiavaldust. Maksu- ja Tolliamet on pankrotimenetluses täpselt samasugune tavapärane võlausaldaja nagu nt füüsiline isik. Probleemiks on see, et kui võlausaldaja on kaotanud raha, siis pankrotimenetluse algatamisel peab ta tasuma 420 € suuruse riigilõivu ja tasuma ajutise halduri töötasu. S. Viimsalu lisas, et hetkeseisuga (12. mai 2026 hommikuse seisuga) on ligikaudu 40 000 ettevõtet jätnud 2024. majandusaasta aruande esitamata. Võib eeldada, et pooled neist ei ole nõuetekohaselt raamatupidamist korraldanud, samuti on tõenäoline, et u 80% ei algata pankrotimenetlust ka. Isegi konservatiivsema hinnangu puhul võib järeldada, et suurusjärgus 16 000 ettevõtet vajaks sisulisemat kontrollimist. Kui seejuures arvestada, et ühe maksejõuetu ettevõtte keskmine mahajäetud võla maht on ligikaudu 400 000 €, on potentsiaalne varjatud pankrottide kogumaht hetkel ligikaudu 6,4 mld €.

Marek Reinaas küsis, mis oleks lahendus 800 äriühingu taoliste juhtumite puhul.

Signe Viimsalu vastas, et ennetuse kontekstis tuleks kaaluda äriseadustiku korrastamist. Eelkõige tuleks üle vaadata kapitalinõuded. Praegu on olukord, kus nt ehitusettevõtet saab asutada ühe sendiga, aga arusaadavalt ei saa kinnisvara arendada ühe sendi eest. Teisalt tõusetub küsimus ka välismaiste isikute, sh e-residentide poolt asutatud ühingute regulatsiooni

piisavuses. Praktikas esineb juhtumeid, kus äriühing on küll Eestis registreeritud, kuid puudub igasugune kokkupuude Eestiga, nt ettevõtte ei ole vara ega pangakontosid Eestis ning juhtimine toimub väljastpoolt Euroopa Liitu. See tõstatab küsimuse, kas ja millises ulatuses on põhjendatud selliste ühingute registreerimise võimaldamine Eestis, arvestades sellega kaasnevat halduskoormust riigiasutustele, sh äriregistrile, õiguskaitseorganitele ja järelevalve-asutustele. Ühe võimaliku lahendusena saaks kaaluda alternatiivset lähenemist, kus madalad kapitalinõuded säilitatakse, kuid täiendava meetmena kehtestatakse tagatisnõue. Selline tagatis võimaldaks vajadusel katta trahve või muid nõudeid olukorras, kus ettevõtte ei täida Eesti õigusaktidest tulenevaid kohustusi. S. Viimsalu lisas, et äriregister täidab majandusaasta aruannete esitamise osas riikliku järelevalve funktsiooni. Praktikas piirdub kontroll siiski valdavalt formaalse hindamisega – kontrollitakse üksnes, kas aruanne on esitatud või esitamata. Esineb juhtumeid, kus esitatud aruannetes esinevad ilmsed vastuolud või finants-näitajad ei ole omavahel kooskõlas. Samuti ilmnevad olukorrad, kus ettevõtte netovara on negatiivne, kuid ei järgne pankrotiavalduse esitamise soovitus. Pigem öeldakse, et viige oma netovara vastavusse ja oodatakse pool aastat. Samas on siin probleeme piiratud ressursiga.

Urve Tiidus palus selgitada Iirimaal kasutatavat tagatisfunktsiooni.

Signe Viimsalu vastas, et Iirimaal kehtib nõue alates 2010ndatest. Hetkel on tagatise suurus 25 000 €. Kui Iirimaal soovitakse äri teha, siis peab tasuma tagatise asutamisel äriregistrile.

Kristina Šmigun-Vähi palus selgitada, et kas soovitakse, et juhatuse igal liikmel oleks vastutus oma ühingu suhtes.

Signe Viimsalu vastas, et juhatuse liikmel on täna hoolsus- ja lojaalsuskohustus oma ühingu suhtes. Kui juhatuse liikme positsiooni võetakse vastu, siis automaatselt tekib vastutus ühingu ees, aga otsevastutust ei ole võlausaldajate ees. Seega kui osäühing jätab oma lepingu täitmata, siis võlausaldaja, nt tarbija, ei saa pöörduda juhatuse liikme poole.

Rene Kokk küsis, kas justiits- ja digiministrile on ettekandes toodud ettepanekuid tutvustatud.

Signe Viimsalu vastas, et 2025.a tegevusaruanne edastati ka justiits- ja digiministrile 21. aprillil 2026. a. Maksejõuetuse valdkonnas on kitsaskohaks see, et valdkonnas ei ole valitsevat ministeeriumi. Vabariigi Valitsuse seaduses ei ole see vastutusvaldkond kajastatud. Praegu eeldatakse Justiits- ja Digiministeeriumi vastutava ministeeriumina, kuid seda ei ole üheselt määratletud.

Rene Kokk küsis, kas valitsusele on antud sisend, et vastutav ministeerium tuleks selgemini määrata.

Signe Viimsalu vastas, et sel teemal on edastatud märgukiri, et Vabariigi Valitsuse seaduses tuleks täpsustada, kuhu valdkonda maksejõuetus Eestis kuulub.

Rene Kokk märkis, et MJT esitatud ettepanekud on adekvaatsed. Vähim on see, et valdkonna eest vastutav minister juba tegeleks teemadega, aga selgub, et valdkonnal ei pruugi olla selgelt määratud vastutavat ministrit.

Urve Tiidus sõnas, et ettekandes toodi välja, et noorte algatatud ettevõtted ei pruugi edukalt

tegutseda. U. Tiidus küsis, mida teha, et ettevõtluse alustamine läheks paremini.

Signe Viimsalu vastas, et tema hinnangul on see seotud kooliharidusega, ehk juba algklassidest alates õpetada rahatarkust.

3. Kollektiivse pöördumise „Ilutulestiku kasutamise ja müügi piiramine – inimeste, loomade ja keskkonna hüvanguks“ arutelu

Marek Reinaas sõnas sissejuhatuseks, et kollektiivne pöördumine „Ilutulestiku kasutamise ja müügi piiramine – inimeste, loomade ja keskkonna hüvanguks“ võeti Riigikogu menetlusse 26. märtsil 2026. a ja edastati menetlemiseks majanduskomisjonile. Kollektiivse pöördumise on allkirjastanud 5192 inimest.

Evelyn Valtin andis ülevaate kollektiivsest pöördumisest (lisa 3). E. Valtin selgitas, et teema käsitlemine on oluline, kuna ilutulestik ei ole ainult meelelahutus, vaid sellel on mitmeid tagajärgi. See põhjustab tugevat müra-, valgus- ja õhureostust ning mõju ulatub loomade heaolust inimeste tervise ja keskkonnani. See on traditsiooniline probleem iga aasta peamiselt detsembris, vahetevahel ka jaanuaris. Sellel perioodil täituvad varjupaigad leitud loomadega ja ka sotsiaalmeedia täitub loomade otsimis- või leidmisteadetega. Arutatav probleem mõjutab tuhandeid inimesi ja loomi. Regulatsioon on see koht, kus oleks võimalik järgmisi samme astuda ja teemat paremini reguleerida. E. Valtin tõi välja, et ilutulestik võib põhjustada loomades stressi ja hirmu ning panna neid ettearvamatult käituma, nt loom põgeneb teadmata suunas, mis võib viia õnnetuseni ja looma hukkumiseni. See ei puuduta ainult lemmikloomi, vaid ka metsloomi ja linde, kuna ilutulestiku müra ning valgusefektid häirivad nii rändelinde kui ka kohalikku linde. E. Valtin tõi näiteid hiljutisest perioodist, kus ilutulestik on loomaaia loomi hirmutanud niivõrd, et need on vajanud ravi. Samuti on näiteid, kus ehmatuse tõttu on hobuseid hukkunud. Seega ilutulestiku mõjud ulatuvad nii lemmikloomadele kui ka metsloomadele ja lindudele. E. Valtin lisas, et teine probleem on keskkonnareostus. Sageli jäetakse pürotehnika jäägid pärast nende kasutamist maha vedelema. Lisaks vabaneb pürotehnika kasutamisest keskkonda mitmeid kemikaale, mis võivad sadestuda veekogudesse ja mõjutada veetaimede ja -loomade tervist ning isegi joogivee kvaliteeti. Samuti võib ohtu sattuda inimeste tervis ja nende vara. Pürotehnika hooletu käsitlemine suurendab õnnetuste riski, kusjuures pürotehnika ebaõige kasutamine põhjustab igal aastal vigastusi nii inimestele kui ka kahju nende varale. Lisaks tekitab see inimestes stressi, pinget ja hirmu. E. Valtin selgitas teema osas rahvusvahelisi praktikaid. Iirimaal on avalikkusele lubatud ainult F1 kategooria ilutulestik ning ülejäänud kategooriad ainult professionaalidele vastava litsentsi alusel. Soomes on kasutamine lubatud ainult aastavahetuse õhtul alates kella kuuest kella kaheni öösel. Lätis on kasutamine lubatud uusaastaõöl kuni kella üheni. Hollandis on ilutulestiku kasutamine eraisikutele suures osas keelatud. Varasemalt on olnud lubatud ainult uusaastaõöl alates õhtul kella kuuest kella kaheni öösel. Islandil on müük lubatud 28.–31. detsembril ja 1. jaanuaril. E. Valtin selgitas kollektiivse pöördumisega esitatud ettepanekuid. Esiteks keelata eraisikutele ilutulestiku müümine, v.a erilubadega, lubades vaid F1 kategooria ilutulestiku müügi eraisikutele või kehtestada ilutulestiku laskmisele ajaline piirang, arvestusega, et see oleks lubatud ainult uusaastaõöl (31.12 kell 18:00 – 1.01 kell 02:00). Sellega välditakse aastaringset müra ja stressi loomadele. Teiseks piirata pürotehniliste toodete vabamüüki ning reguleerida müügiaega ja -tingimusi vastavalt ohutusklassidele. Kolmandaks keelata ilutulestiku laskmine loomade varjupaikade, tallide, farmide, loomaaedade ja kaitsealade läheduses, kus elusloodus on eriti haavatav. Neljandaks soovitada kohalikele omavalitsustele (KOV) alternatiive nagu nt droonishowd, mis loovad vaatamängu

ilma helireostuse ja stressita. Oluline on rõhutada, et ilutulestiku piiramise eesmärk ei ole traditsioonide maha surumine, vaid kõigi ühiskonnaliikmete heaolu ja turvalisuse tagamine.

Tiina Toomet lisas, et temale teadaolevalt tegeletakse Hollandis hetkel eraisikutele ilutulestiku täieliku keelamisega. Spetsialistidele lubatakse ilutulestiku kasutamine. Belgias ei ole üleriigilist keeldu, aga keeld kehtib paljudes piirkondades. Sarnast lähenemist kasutatakse Saksamaal, Prantsusmaal, Hispaanias. Lisaks on valdkond Taanis ja Rootsis rangelt reguleeritud. Täielik keeld ei ole võib-olla kõige olulisem eesmärk, vaid olulisem on valdkonna asjakohane reguleerimine.

Marek Reinaas märkis, et 19. septembril 2023. a võeti Riigikogu menetlusse kollektiivne pöördumine „Ilutulestiku laskmine ainult aastavahetusel!“. Pöördumist arutati majanduskomisjoni 12.12.2023 ja 19.03.2024 istungitel. 19. märtsi 2024. a istungi arutelu tulemusel tegi komisjon pöördumise osas otsuse, et lahendada pöördumises püstitatud probleem muul viisil, mitte nõustuda kollektiivses pöördumises esitatud ettepanekutega esitatud kujul ning anda MKM-ile ning Siseministeeriumile (SiM) suunis jätkata arutelusid erinevate turuosaliste ja partneritega ning tulla peale analüüsi ja arutelusid välja võimalike muudatustega. Majanduskomisjoni toonane esimees tõi istungil välja, et analüüsi tulemusel võiksid osapooled jõuda lahenduseni, kus ühiskondlik ootus on kooskõlas ettevõtlusvabadusega. Arvestades majanduskomisjoni toonast otsust, palus M. Reinaas ministeeriumite esindajatel selgitada, mida on vahepealse aja jooksul teema osas tehtud.

Maris Raudsepp sõnas, et TTJA-l on riiklik pädevus teostada järelevalvet pürotehnika müügi ja kasutamise üle. MKM mõistab tõstatatud murekohta, aga MKM-i seisukoht ei ole 2024. aastaga võrreldes muutunud, ehk ministeeriumil ei ole kavas muuta kehtivat regulatsiooni pürotehnika müüginõuete osas. Impordimahud näitavad, et turg on end suurel määral ise reguleerinud ja pürotehnika impordimahud on viimastel aastatel vähenenud. Võrdluses 2019. aastaga on impordimahud vähenenud ligikaudu kolm korda, mis viitab pürotehnika huvi langusele. Samuti on MKM-i hinnangul tarbijate teadlikkus kasvanud ja üha enam eelistatakse keskkonnasäästlikumaid lahendusi. Viimastel aastatel on ligikaudu kümme pürotehnika tegevusluba tühistatud muu hulgas seetõttu, et huvi selles valdkonnas tegutsemise vastu on vähenenud. Seetõttu ei pea MKM vajalikuks täiendavat riiklikku sekkumist, kuna turg on juba ise kohanenud. Lõhkematerjaliseaduse kaudu on Eesti EL-i teemakohaste direktiivide üldised nõuded üle võtnud. Seaduses on sätestatud vanuselised piirangud ning müügi- ja piirangud kogustele. Lisaks on arutlusel olnud korrakaitseaduses tehtav muudatus, mis annaks KOV-idele täiendavad volitused vajaduse korral piirangute kehtestamiseks. M. Raudsepp lisas, et MKM ei kavatse jääda teema osas passiivseks, vaid peab oluliseks kolme peamist suunda: teavitustegevuse tugevdamine, et suunata pürotehnika mõistlikku ja vastutustundlikku kasutamist ning soodustada keskkonnasõbralikke valikuid; tihe koostöö järelevalveasutustega ning koostöö KOV-idega. Teadaolevalt kavandab TTJA koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga teavituskampaaniat enne saabuva hooaja algust. Samuti on KOV-idel selles küsimuses oluline roll ning koostöös on võimalik saavutada täiendavaid lahendusi ka ilma täiendava regulatsioonita, muu hulgas hea tahte kokkulepete kaudu. Rahvusvaheliste näidete osas saab märkida, et Hollandis ja Rootsis on pürotehnika kasutamist oluliselt piiratud, aga tuleb arvesse võtta, et nendes riikides on pürotehnika kasutamine seotud ka kuritegevusega, sh rünnakutega õiguskaitseorganite vastu.

Marju Aibast lasus, et SiM-i puudutab arutatav küsimus vähem, kuna ministeeriumi valitsemisala asutused ei teosta otseselt järelevalvet valdkonna üle. SiM on varem ette

valmistanud korrakaitseseaduse muutmise eelnõu, mille raames kavandati anda KOV-idele täiendavad volitused. SiM pidas põhjendatuks anda neile õigus otsustada, kas ja millistes tingimustes on vajalik piiranguid kehtestada. Samuti puudutab eelnõu KOV-ide korrakaitseametnike õigusi. Praegu on eelnõu jäänud valitsuse tasandil ootele. Juhul kui on soov käsitleda pürotehnika temaatikat eraldiseisvana, tasub koostatud eelnõuga tutvuda.

Merike Linnamägi sõnas, et pürotehnika kasutamisest tulenev mürahäiring looduslikele liikidele on tõsine probleem. Eesti kontekstis puudutab see eelkõige linnustikku. Talvisel perioodil, mil toiduressursid on piiratud, võivad linnud järskude helide tõttu paaniliselt põgeneda ja neil ei pruugi olla piisavalt energiavarusid, et hiljem oma elupaika naasta. Teise aspektina saab välja tuua võimaliku keskkonnareostuse mõju veekeskkonnale. Kuigi selle kohta on andmeid piiratud ulatuses, viitab üldine teadmine sellele, et pürotehnikast pärinevad jääkained, mis ladestuvad nt lumele, võivad sulamise käigus sattuda veekogudesse. See võib avaldada mõju kahepaiksetele ja kaladele. Mis puudutab võimalikke lahendusi, siis tehakse pöördumises ettepanek kehtestada piiranguid loomaaedade ja kaitsealade vahetus läheduses. Praktikas võib aga selliste territoriaalsete piirangute rakendamine ja järelevalve osutuda keerukaks. Seetõttu tasuks ehk kaaluda alternatiivseid meetmeid, nt pürotehnika kasutamise ajapiirangud või teatud ohuklasside keelamine. Sellised lahendused oleksid paremini jõustatavad võrreldes territoriaalsete piirangutega.

Kadri Kabel lausus, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium nõustub, et loomade heaolu seisukohast ei oma ilutulestik ja sellega kaasnev mürahäiring positiivset mõju. Teine oluline aspekt puudutab KOV-ide rolli ja vastutust. Senine tagasiside viitab sellele, et juhul kui kehtestada maa-alapõhised piirangud, ei ole KOV-idel tõenäoliselt piisavat huvi ega ressursi selliste piirangute täitmise üle järelevalve teostamiseks, kuna olemasolevad ressursid on juba ära kasutatud muudes valdkondades. Juhul kui kaaluda üleriigilisi muudatusi korrakaitse-seaduses, tuleb aruteludesse kaasata ka KOV-e. Samas on KOV-id toonud välja, et täiendavaid järelevalvekohustusi nad endale sellega seoses võtta ei soovi. Loomade heaolu ja tervise aspektist lähtuvalt tuleb arvestada ka loomapidamiskohtade arvu. Eestis on registreeritud üle 14 000 loomapidamiskoha, hõlmates nii põllumajandusloomi, lemmikloomi kui ka loomaaedu. Sellest tulenevalt tuleb põhjalikult mõelda, kui suured peaksid võimalikud puhvertsoonid olema ja kuidas tagada nende tegelik rakendamine. Lisaks küsiti Põllumajandus- ja Toiduametilt, kes teostab järelevalvet loomade heaolu ja tervise üle, kas nende poole on pöördutud ilutulestikuga seotud häiringute teemal. Ameti andmetel ei ole selliseid pöördumisi tehtud. Loomapidajad on pigem kurtnud õppustel tekkiva mürahäiringu pärast, nt madalalt lendavad helikopterid karjamaade ja loomaparkide kohal.

Eduard Tani selgitas, et kollektiivses pöördumises viidatud uuringud osutavad küll häiringutele, kuid ei anna alust järeldada automaatset vajadust kehtestada üldine keeld. Uuringud on läbi viidud hanede ja vareste peal. Hanede puhul on täheldatud, et nad lendavad häiringu mõjul kõrgemal ja kauem ning vareste puhul on täheldatud tavapärasest teistsugust käitumismustrit. Uuringud ei tõenda, et igasugune ilutulestiku kasutamine igas kohas ja mahus tuleks keelata. Praktika näitab ka, et ilutulestiku kasutamine on Eestis ajaliselt koondunud – suurem osa müügist toimub detsembris ning valdav osa pürotehnikast kasutatakse aastavahetuse perioodil. Uuringute järeldused viitavad pigem vajadusele pöörata tähelepanu kaitsealade ja linnualade kaitsele, mitte kehtestada üldist keeldu. Samas nt Lahemaa rahvusparki kandis puuduvad praktiliselt asumid, kus ilutulestiku kasutamine oleks tavapärane. Lisaks tuleb arvestada, et Eestis kasutatakse pürotehnikat ka lindude (nt hanede)

peletamiseks põllumajanduses. Praktika näitab, et selliste meetmete tõhusus on piiratud. Sarnaseid kogemusi on ka linnakeskkonnas, kus vareste tõrjumisel ei ole pürotehnikal põhinevad lahendused andnud märkimisväärsed tulemusi. Siinkohal saab tuua ülepaisutatud näite, et Eestis kütitakse aastas ligikaudu 62 000 looma ja lindu, sh hinnanguliselt 40 000 looma ja 20 000 lindu. See näitab, et erinevad inimtegevused, mis samuti hõlmavad mürähäiringut ja otsest sekkumist loomade elukeskkonda, on aktsepteeritud. Samas ilutulestikus nähakse halba. Tema enda pikaajase kogemuse juures ei ole näinud ühtegi lindu, kes oleks ilutulestiku tulemusel surnud. Eesti Pürotehnika Liidu kodulehel on leitavad uuringud, mis näitavad, et üle maailma murravad kassid aastas u 2 mld lindu ja 7 mld imetajat. E. Tani lisas, et pöördumises ei tooda keskkonnareostuse väidete tõendamiseks ühtegi uuringut. Ilutulestiku laskmine on keskkonnale ohtlik, aga inimesed tekitavad oma tegevusega paratamatult keskkonnakahju. Keskkonnareostust pannakse ühte patta kõige muuga teadmata, millest räägitakse. EL-is kehtivad pürotehniliste toodete suhtes ranged nõuded, sh keeld kasutada teatud raskemetalle. Samuti peavad EL-i turule sisenevad tooted vastama kindlatele standarditele. Samuti ei ole joogivee kvaliteedile mõju avaldamise kohta toodud pöördumises ühtegi uuringut. E. Tani lisas, et jäätmeäitluse puhul võib täheldada, et inimeste teadlikkus on viimastel aastatel selgelt kasvanud. Praktilise kogemuse põhjal võib öelda, et aastavahetuse järel avalikke platse läbi käies ei leia maast prügi. Mis puudutab ohtu inimeste varale ja tervisele, siis tuleb nõustuda, et pürotehnika väärkasutamine on ohtlik. Samas ei ole see iseenesest piisav argument üldkeelu kehtestamiseks. Avaliku arvamuse osas on uuringufirma Kantar Emor läbi viinud küsitlusi, mille tulemused näitavad, et ühiskonna suhtumine ilutulestikku on jagunenud ligikaudu võrdselt kaheks. Kõneleja ei ole näinud, et ükski inimene pööraks pea ära, kui ta ilutulestikku näeb. Samuti on Eestis viimastel aastatel pürotehnikaga seotud vigastuste arv vähenenud. Soomes, kus ilutulestiku kasutamine on ajaliselt piiratud, on täheldatud, et piiratud ajavahemik koondab kasutuse lühikesele perioodile, mis on suurendanud õnnetuste teket. Lisaks tekib küsimus, et kas Eestis ei ole peale uusaastaöö muid tähtpäevi, mida võiks tähistada. Nt vabariigi aastapäev, võidupüha või inimeste isiklikud tähtpäevad, mille tähistamisel võidakse samuti soovida pürotehnikat kasutada. Samuti saab küsida, kas Eesti soovib välisriikidele paista kõige suurema piirajana. Mitmetes tiheda asustusega linnades on ilutulestiku kasutamise aega piiratud eelkõige elanike tiheasustuse tõttu. Eestis, kus asustustihedus on väiksem, ei ole sarnased riskid samas mahu avaldunud ning senine praktika ei ole toonud kaasa laiaulatuslikke probleeme.

Mario Kadastik sõnas, et majanduskomisjonis toimunud varasemate kollektiivsete pöördumiste arutamisel selgus, et ilutulestiku kasutamisele on juba kehtestatud ajalisel piirangud. Praktikas on probleemiks piirangute eiramine. Seega üksnes kasutusaja reguleerimine ei anna soovitud tulemust. Kui pürotehnikat saab osta, siis seda kasutatakse väljaspool lubatud aegu. Nt võib täheldada, et alates novembri keskpaigast kuni jaanuari keskpaigani lastakse ilutulestikku pidevalt ja erinevatel kellaaegadel, nt kell üks öösel või kell üks päeval. Nt osad koerad on väga hirmunud ilutulestikku pauke kuuldes. Kui tegemist on õuekoertega, siis neid ei saa paariks kuuks tuppa peita, mistõttu antakse koerale sel perioodil rahusteid. Kui on teada periood, millal ilutulestikku võidakse lasta, siis see muudaks olukorra paremaks. Seetõttu tuleb leida teemale lahendus. Ta nõustus kollektiivse pöördumise algatajatega, et praktikas toimiv lahendus oleks pürotehnika ajaline müügipiirang avalikes ja kergesti ligipääsetavates müügikohtades (nt kaubanduskeskused ja ajutised müügipunktid). Müümine võiks olla lubatud jõulude ja aastavahetuse vahelisel ajal. See aitaks vähendada pika ajaperioodi jooksul juhuslikku ja emotsioonipõhist pürotehnika kasutamist ning suunata see konkreetsele ajale.

Eduard Tani lausus, et ettepaneku mõte on hea, kuid praktiline rakendamine võib osutuda keerukaks, just müügikohtade samaaegne avamine lühikeseks ajaperioodiks. Ettevõtjad juhitud müügitegevuse korraldamisel majanduslikest kaalutlustest. Tavapäraselt algab pürotehnika müük detsembri keskpaigas, mõnel juhul ka detsembri teises nädalas. Väiksema müügi mahuga müügikohad avatakse sageli hiljem, et optimeerida kulusid. Üldise trendina on täheldatav, et müügiperioodi algus on ajas pigem nihkunud hilisemaks. Novembris ei ole ajutised müügipunktid avatud. Lisaks tasub arvestada, et keelu tulemusel võib hakata Eestisse jõudma rohkem välismaa päritolu kaupa. Juba praegu tellitakse teistest riikidest pürotehnilisi tooteid, mis Eestis on keelatud. Ostukeelu seadmisel see suureneb veelgi.

Mario Kadastik sõnas, et tema hinnangul on positiivne, kui piirangute tulemusena vähem müüakse. Väide, et piirangute kehtestamisel suureneks oluliselt veebist tellimine, näib olevat mõnevõrra liialdatud. Tema hinnangul on valdav osa pürotehnika ostudest pigem emotsiooni-põhised. Kui tegemist oleks läbimõeldud ja etteplaneeritud ostudega, toimuks see suurema tõenäosusega spetsialiseeritud müügikanalite kaudu juba varasemalt. Seetõttu on alust arvata, et impulssostu võimaluste vähenemine ei tooks kaasa märkimisväärset kasvu veebimüügis. Samuti saab hinnata järgmise viie aasta statistikat, kas muudatuste tulemusel suureneb õnnetuste arv. Praegu on see väide pigem hirmu külvamiseks, et piiranguid ei seataks.

Mart Maastik lausus, et teema puhul on tegemist raske dilemmaga. Isiklikust kogemusest tõi ta välja paradoksi, et ühest küljest käivad jahimehed hanesid paugutitega viljapõldudelt eemale peletamas, aga tekkinud paukude tulemusel panevad lihavedelad jooksu ja võivad aedikust välja pääseda. Selle tulemusel on ümberkaudsed inimesed pahased, et loomad on taas välja pääsenud. Samas kasvatatakse põldudel loomadele vilja ja selleks, et haned mahapandud vilja ära ei sööks, kasutatakse nende peletamiseks pauguteid. M. Maastik lisas, et ilutulestikku kuuleb pigem aastavahetusel ja muul ajal eriti mitte. Tema hinnangul on mõistlik pöörata rohkem tähelepanu inimeste teadlikkuse kasvatamisele, mis puudutab ilutulestiku mõjusid loomadele. See omaks suuremat mõju kui keeld. Samas tundub keelu järgimise kontrollimine keeruline, eriti hajaasustusega piirkonnas. Teema on keeruline ja arusaadav on ka loomadele avalduv mõju, aga raske on öelda, kuidas küsimust mõistuspäraselt lahendada. M. Maastik küsis, kui palju on esitatud kaebusi ilutulestiku kasutamise kohta.

Tiina Toomet vastas, et tal on teema kohta erinevaid teadusallikaid, mida ta on valmis jagama. Teema on oluline ja seda selgelt uuritakse. 2019. a uuring käsitles ilutulestikuga seotud hirmu esinemist, selle raskust ja kestvust koerte seas. Valimi moodustas 1225 koera, mis ei ole väga suur valim, aga annab siiski teatava indikatsiooni: ligikaudu 52% koertest on ilutulestikust mingil määral mõjutatud. See ei tähenda, et kõik mõjutatud koerad tundsid suurt paanikat, aga tema isiklik tunnetus ja kogemus loomadega viitavad sellele, et ilutulestikust põhjustatud hirm ja paanika võib loomale olla füüsiliselt valus. Paanikasse sattunud looma rahustamine on väga keeruline, kuna hirmureaktsioon võib olla väga tugev. Ta nõustus, et looma ei saa panna paariks kuuks tuppa kinni. Loomaomanikel oleks oluliselt kergem, kui nad teaksid, millal ilutulestikku võidakse lasta. Teiseks murekohaks on letimüük, mille puhul võib praktikas olla järelevalve puudulik. On alust arvata, et alaealistel on võimalik pürotehnikat kätte saada, sh kõrgema ohuklassiga tooteid. Pürotehnikat võidakse kasutada nurga taga, mille ootamatu ja tugev heli paneb juba inimese võpatama, aga koer satub sellest täielikku paanikasse. Siinkohal kassidest ei räägita, sest nende käitumist ei teata, kuna kass poeb hirmu olukorras peitu. Lisaks on veis võrreldes hobusega rahulik loom. Teada on juhtumeid, kus hobused on ehmatuse tulemusel tekitanud endale raskeid vigastusi, mis on lõppenud looma

hukkamisega, kuna saadud vigastusi ei ole võimalik ravida. Sellistel juhtudel on tegemist lisaks loomade heaolule ka teise inimese varalise kahju küsimusega. Nt võib paanikas koer joosta sõiduteele, kus autojuht loomaga kokkupõrke vältimiseks sõidab teelt välja, mille tulemusel tekib kahju sõidukile. Teavitustöö tegemine on oluline, aga see ei pruugi olla piisav meede, kui väidetakse, et aastaks 2050 on teadlikkus suurenenud. Võimaliku sammuna võiks kaaluda kohustuse kehtestamist, et müügipunktide juures peab kuvama videot, kus kujutatakse hirmunud looma. Sarnast lähenemist kasutatakse teiste riskikäitumist puudutavate toodete puhul. See võimaldaks tarbijatel teadlikumalt hinnata oma valikute tagajärgi.

Reili Rand märkis, et ettevõtjate esindaja sõnavõtt, kus loetleti, mis tegurid loomade heaolu mõjutavad, jäi ka nt sõja mõju veel kirjeldamata. Seega vaieldamatult on palju tegureid, mis loomade heaolu mõjutavad. Käesoleval istungil arutatakse aga ühte konkreetset tegurit, millel on selge mõju loomade heaolule. R. Rand lisas, et ta toetab KOV-ide iseseisvust ja õigust enda piirkonda puudutavaid küsimusi ise korraldada, kuid käesoleva probleemi puhul ei näe ta praktikas, kuidas KOV-ide enesekorraldusõigus üksi tagaks tõhusa lahenduse. Selge halduspiiriga KOV-ides (nt Hiiumaal) oleks tõenäoliselt võimalik täiendava ressursi toel teatud määral järelevalvet korraldada. Suuremates ja tihedamalt asustatud piirkondades, kus asustus ei lange kokku halduspiiridega, on selliste meetmete rakendamine keerulisem. Seega tundub kõige realistlikum lahendus müügipiirangute ja ajaliste piirangute kehtestamine. R. Rand märkis, et loodetavasti jõutakse praeguse arutelu tulemusel mingisuguse lahenduseni.

Eduard Tani lausus, et toodi välja, et pakenditele võiks lisada täiendavat infot ja hoiatusi. Paraku on see praktikas piiratud, kuna pürotehniliste toodete märgistamine on rangelt reguleeritud EL-i standarditega. Nt sooviti pakenditele lisada info suuremate ohualade kohta, mis selgitaksid, et inimesed läheksid toodete kasutamisel neist kaugemale. Selgus, et sellist infot ei tohtinud pakenditele lisada. Seega on valdkond rangelt reguleeritud ja rangelt kontrollitud, sh pakendi sisemus ja koostis. Kõik pürotehnilised tooted läbivad enne turule jõudmist põhjaliku kontrolli ja sertifitseerimise. Iga partii testitakse sõltumatute, akrediteeritud asutuste poolt, kes hindavad toodete vastavust kehtivatele nõuetele.

Mario Kadastik sõnas, et see väide ei tundu tõene, et pakendile mingisuguse pildi või QR-koodi, mis illustreeriks hirmunud looma või kujutaks ohuteksti, lisamine oleks regulatsioonidega vastuolu. Samas kui see vastab tõele, siis see vajaks õiguslikku analüüsi. Ohualade infoteksti muutmine võib puudutada regulatiivset poolt, aga samas vajaks ka see õiguslikku analüüsi selles osas, et miks ei saa neid ohualasid kaugemale märkida.

Mart Maastik märkis, et teda ärritab inimeste suhtumine, et ilutulestik küll mõjutab loomi, millega ta nõustub, aga samal ajal toetatakse meretuuleparkide rajamist, millel on samuti selge mõju loomadele ja inimestele. M. Maastik sõnas, et tegemist on keerulise teemaga. Ühest küljest on arusaadav, et ettevõtlust on vaja, aga arutatav ettevõtlusvorm on negatiivsete mõjudega. Selliseid ettevõtlusvorme on veel, nt alkoholi või tubakatoodete tootmine. Ta toetas ohuteksti või -piltide lisamist, kuna sellel oleks mõju. M. Maastik märkis, et võib-olla oleks loomaomanikele kasuks juba see, kui ilutulestikku saab osta ainult nädalavahetustel nt õhtul kella kuuest kuni kella üheni öösel. Sel juhul oleks teada, et ilutulestikku võidakse lasta, aga samas on võimalik ka ettevõtetel tegutseda.

Tiina Toomet sõnas, et teadmine, millal võidakse ilutulestikku lasta, on mõistlik lahendus, aga tekib võimekuse küsimus, et kes kontrollib nõude täitmist. Kui nt öösel on kuulda ilutulestikku, siis sellest tuleks märku anda, et inimestel tekiks mingisugune hirm, et keegi

vähemalt reageerib sellisele keelatud tegevusele. Samas on neid juhtumeid keeruline kontrollida, aga kontrollimine on kindlasti oluline.

Mart Maastik lausus, et eelnevalt selgitatud oht on olemas, et kui Eesti keelab midagi, siis Eestis kasutatavat pürotehnikat hakatakse ostma ja sisse tooma välismaalt. Teema lahendamine on vajalik, aga mõistliku lahenduse leidmine on keeruline.

Tiina Toomet märkis, et pürotehnika toodete müüjatel on litsents. Võimalus on lisada litsentsi tingimuste hulka nõue kuvada müügikohas ohuteavituse kujul videot, mis illustreerib ilutulestiku mõju loomadele.

Mario Kadastik nõustus, et müügikohta saaks lisada ekraani, kus püsivalt kuvatakse videot, mis illustreeriks ilutulestiku mõju loomadele. See ei oleks kuidagi vastuolus EL-i nõuetega.

Marek Reinaas sõnas, et tema hinnangul tuleks leida teemale mingisugune lahendus. Komisjoni 2024. a menetletud kollektiivse pöördumise raames ministeeriumidele antud suunis ei toonud soovitud tulemust. M. Reinaas selgitas riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ kohaselt otsuseid, mida võib komisjon pöördumist menetledes langetada.

Arutati kollektiivse pöördumise edasist menetlust ja võimalikke otsuseid selle kohta.

Mario Kadastik sõnas, et tema hinnangul on kõnealuse teema lahendamiseks võimalik rakendada kahte meetet. Esiteks määrata kohustus, et müügipunkti juures peab müüja kuvama ohuteavitust, mis illustreeriks ilutulestikuga tekkivat mõju loomadel, kas nt video või QR-koodi kujul. Selline kohustus ei piiraks kuidagi ettevõtlusvabadust. Sarnast lähenemist kasutatakse suitsupakkidel, kus illustreeriv pilt paneb inimest mõtlema, kas ta soovib toodet osta. QR-koodide puhul on probleemiks see, et kui QR-kood on tootel, siis seda võib ostja näha alles peale toote ostmist, mis juhul kasutab ta toodet siiski. Reaalsuses töötaks tõenäoliselt ainult variant, kus piirata müügipunktide asukohta ja tegevusaega. Komisjoni varasematel istungitel, kus arutati sarnasel teemal esitatud kollektiivseid pöördumisi, käsitleti seda, et oleks kindlad poed, miks asuksid kaubanduskeskuste tavatrassist eemal. See, kes tahab pürotehnikat osta, saab minna ja osta seda, aga müügipunktid ei paikneks kohe poekassade juures. Pürotehnika müümisel on tegemist hooajalise väikeäri. Lisaks on oluline ajaline piirang, mis peab kehtima ka veebimüügile, ehk nt inimene võib pürotehnikat osta varem, aga tarne ei tohi toimuda enne määratud aega.

Marek Reinaas märkis, et tema hinnangul ei töötaks QR-koodi lahendus. Reaalset mõju avaldaks ajalise piirangu seadmine. Sellisel juhul oleks üheks võimalikuks lahendusvariandiks teemakohase eelnõu algatamine. M. Reinaas lausus, et komisjon ei langeta tänasel istungil otsust kollektiivse pöördumise kohta, vaid seda tehakse mõnel tulevasel istungil.

4. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kiia Väli
protokollija